

ÖRYGGIS
MIÐSTÖÐIN

Gerðir og verkun handslökkvitækja

Úr leiðbeiningum
Brunamálastofnunar nr.
165.BR1

Helstu gerðir handslökkvitækja

Til að eldur geti kviknað og haldist við þarf þrennt að vera fyrir hendi:

- Brennanlegt efni
- Súrefni
- Nægjanlegur hiti til að koma bruna í gang

Sé eitthvert þessara skilyrða tekið burt slokknar eldurinn eða nær ekki að kvikna.

Slökkviaðgerðir byggjast á því að nema burt eitthvert þessara þriggja skilyrða, þ.e. með því að kæla eldinn, kæfa hann eða með því að nema burt eldsneytið.

Fjórdða leiðin til að slökkva eld byggist á að grípa inn í efnaferlið í loganum.

Í neðangreindri töflu eru taldar upp nokkrar helstu gerðir handslökkvitækja, hvernig verkun þeirra er háttað og á hvaða brunaflokka þau eru notuð. Rafmagnseldar eru núorðið ekki settir í sérstakan flokk. Hins vegar á að merkja slökkvitæki greinilega með aðvörun, ef ekki má nota það þar sem rafstraumur er.

Eldur í föstum efnum

Eldur í vökvum

Eldur í gasi

Gerð slökkvitækis	Verkun	Brunaflokkur sem tækið er ætlað fyrir	Athugasemdir og ábendingar varðandi notkun
Kolsýrutæki	Kæfing	B & C	Kolsýrusnjórinn úr tækinu er afar (CO ₂) kaldur (-78°C) og því er nokkur hættu á sprungumyndun, t.d. í heitum málmi og einnig er fólki nokkur hættu búin við ranga meðhöndlun tækisins. Kolsýra ryður frá sér súrefni og getur þannig valdið hættu á köfnun í lokuðu rými.
Dufttæki	Einangrun / efnaverkun	A, B & C	Duftið úr tækinu skilur eftir sig ryk sem erfitt er að þrifa og getur valdið tæringu á málmmum.
Léttvatnstæki	Kæling og kæfing	A & B	Tækið skal ekki nota á bruna í vatnsleysanlegum vökvum, t.d. alkóhóli, nema um þar til gerða froðu sé að ræða (AFFF). Gæta skal varúðar við notkun gegn eldi í rafbúnaði.

Val tækja í mismunandi byggingar

Eftirfarandi tillögur má hafa sem grófa viðmiðun þegar velja á slökkvibúnað í mismunandi húsnæði

Skóli	Léttvatnstæki,dufttæki, kolsýrutæki fyrir rafbúnað og slöngukefli.
Sjúkrahús	Léttvatnstæki, dufttæki, kolsýrutæki þar sem um viðkvæm rafeindatæki er að ræða. Einnig slöngukefli.
Trésmíðaverkstæði	Léttvatnstæki, dufttæki, kolsýrutæki og slöngukefli.
Bókasafn	Léttvatnstæki og kolsýrutæki fyrir rafbúnað. Einnig slöngukefli.
Raftækjaverkstæði	Kolsýrutæki og léttvatnstæki.
Bifreiðaverkstæði	Dufttæki,léttvatnstæki og kolsýrutæki. Einnig slöngukefli.
Frystihús	Dufttæki, léttvatnstæki kolsýrutæki og slöngukefli.
Skrifstofa	Léttvatnstæki og kolsýrutæki fyrir rafbúnað.
Veitingahús, eldhús	Léttvatnstæki og kolsýrutæki. Sérstök froðutæki fyrir eld í steikingarfeiti. Slöngukefli. Eldvarnarteppi.
Fjölbýlishús	Léttvatnstæki eða dufttæki (ABC) og slöngukefli. Eldvarnarteppi í eldhús.
Íbúðir, einbýlishús	Léttvatnstæki eða dufttæki. Eldvarnarteppi í eldhús.
Bílskúr, bílageymslur	Dufttæki og slöngukefli.
Sumarhús	Dufttæki (ABC). Eldvarnarteppi í eldhús.

Ef dufttæki er notað innanhúss getur duftskýið byrgt mönnum sýn. Þessu getur fylgt nokkur hættu og hindrað undankomu eða björgun. Slökkvitæki með vatnsupplausnum, þ.e. léttvatnstæki eru því ákjósanleg á sjúkrahúsum, elliheimilum og í gistihúsum, og reyndar mjög víða.

Athuga ber að þótt dufttæki hafi unnið á bruna í flokki A, þ.e. í föstum efnum eins og timbri, o.þ.h. er ávallt hættu á enduríkveikju og því rétt að ljúka slökkvistarfi með því að beita vatni. Miða skal við að dufttæki sé ekki minna en 6 kg, sé það eina tækið á staðnum.

Handslökkvitækjum ber að koma fyrir alls staðar þar sem þeirra er krafist samkvæmt byggingar- og brunamálareglugerðum.

Einnig í mannvirkjum sem eru í smíðum, sérstaklega í geymslum undir byggingarefni eða tæki, svo og í hluta mannvirkis sem tekinn er í notkun áður en byggingu þess er endanlega lokið.

Almennar reglur um val og staðsetningu

- Öll slökkvitæki sem seld eru hér á landi þurfa að hafa hlotið viðurkenningu stofnunarinnar og vera prófuð og merkt í samræmi við staðalinn ÍST / EN 3. HMS hefur bannað notkun og sölu á einnota slökkvitækjum í formi úðabrusa.
- Velja ber handslökkvitæki af hæfilegri þyngd miðað við líkamsburði þeirra sem eiga að nota þau.
- Heppilegast er að staðsetja tæki þar sem fólk á leið um, t.d. nærri útgöngum, á göngum eða stigapöllum.
- Ekki skal koma slökkvitækjum fyrir á bak við hurð, í skáp, í afkima, á stöðum þar sem það sést ekki, þar sem það hindrar rýmingarleið eða getur orðið fyrir skemmdum.
- Ávallt skal merkja staðsetningu slökkvitækja og brunaslangna með þar til gerðu merki á vegg fyrir ofan tæki.
- Handslökkvitæki skal hengja upp á þar til gerðar festingar í hæfilegri hæð svo auðvelt sé að losa tækið af festingunni. Handfang ætti að vera í 70–80 sm hæð frá gólfi.
- Heppilegt er að hafa slökkvitæki á svipuðum stöðum á mismunandi hæðum í sömu byggingu.
- Slökkvitækjum ber að koma þannig fyrir að aldrei þurfi að fara meira en 25 m frá hugsanlegum eldsupptökum til þess að ná í tæki.
- Sérhæft slökkvitæki skal koma fyrir nálægt áhættustaðnum en ekki það nærri að það sé óaðgengilegt við bruna eða setji væntanlegan notanda í hættu. Ef brunaáhöttan er í lokuðu rými, t.d. í litlu herbergi, er rétt að setja tækið sem næst innganginum inn í rýmið.
- Hitastig hefur áhrif á virkni handslökkvitækja og því eiga tækin að vera merkt með því hitastigssviði sem þau eru ætluð fyrir. Ekki má koma tækjum fyrir á stað þar sem hitastig er utan þessa sviðs. Ef handslökkvitæki undir þrýstingi er sett á mjög heitan stað getur það lekið eða jafnvel sprungið. Sé tæki geymt við mjög lágt hitastig getur það orðið óvirkt. Vatns- eða froðutæki má ekki hafa þar sem frosthætta er, nema frostlögur sé á tækinu.
- Huga þarf að áhrifum slökkviefnis á nánasta umhverfi. Til dæmis ætti ekki að nota dufttæki nálægt viðkvæmum rafeindabúnaði vegna hættu á skemmdum og kostnaðar við hreinsun.
- Ef dufttæki verða fyrir valinu fyrir bruna í flokki A skal ávallt sjá til þess að vatn sé einnig á staðnum til kælingar til að hindra enduríkvikun.

Viðhald og eftirlit handslökkvitækja

Samkvæmt reglum HMS ber eiganda eða umráðamanni að skoða handslökkvitækin mánaðarlega.

Við mánaðarlegt eftirlit ætti eigandi / umráðamaður að líta eftir því að:

- Slökkvitækin séu á sínum stöðum
- Innsigli séu órofin
- Þrýstimælar sýni réttan þrýsting (grænt svæði)
- Aðgangur að tækjunum sé óheftur
- Merkiskilti séu á sínum stað, ósködduð og sýnileg

Auk þess skal viðurkenndur eftirlitsaðili yfirfara og prófa tækin árlega.

Slökkvitækjapjónusta Öryggismiðstöðvarinnar

Öryggismiðstöðin rekur viðurkennt slökkvitækjaverkstæði í Askalind 1 í Kópavogi og Njarðarnesi 1 á Akureyri og tekur á móti slökkvitækjum til skoðunar. Einnig er hægt að óska eftir því að fá þjónustuna á staðnum.